

Anyanyelve lengyel, választott hazája magyar

Konrad Sutarski köszöntése

Konrad Sutarskiról az 1970-es évek elején hallottam az Európa Könyvkiadóban Gimers Románától, a lengyel irodalomért felelős szerkesztőtől, műfordítótól, s rögtön megjegyeztem a nevét. Költő, de borsó-, bab- és paprikaszedő gépek tervezésével foglalkozik – mondta Romána, s hozzátette: „Poznańi, s öt-hat éve költözött át Budapestre, miután megnősült.” Poznań – a 1956-os munkásfelkelés miatt – jó ajánlás volt ahhoz, hogy megismerésére törekedjem... Ráadásul Romána még azt is odasúgta nekem, hogy az apját, aki katonatiszt volt s szovjet fogságba esett, Katyńban agyonlőtték. Ez kettős történelmi indok a személyes kapcsolatteremtésre. De az én fantáziámat igazán az foglalkoztatta, hogyan lehet paprikaszedő gépet kigondolni... Legkedvesebb lengyel költőm, Cyprian Kamil Norwid már az 1800-as évek közepén leszögezte, hogy a matematikának semmi köze a költészethez. De egy paprikaszedő gép? Ennek meg-szerkesztése – egy magyar ember szemében – már maga költészet.

Legközelebbi elmélyültebb lelki találkozásunk szervezője Weöres Sándor volt. Az ő születésnapjának ünnepségét a Fészek Klubban összekapcsolták Jékely Zoltán hatvanadik születésnapjának megünneplésével. (Weöres és Jékely egyazon „évjárat”: „1913-asok”, Konrad huszonegy évvel később látta meg a napvilágot.) A köszöntők után az ünnepség rendezője megkérte mindkettejüket, hogy mondják el vagy olvassák fel egy versüket. Jékely azzal az indokkal hárította el a kérést, hogy évtizedek óta nem szerepelt nagyközönség előtt. Mire Weöres Sándor úgy vágta ki magát a hirtelen zavarttá lett helyzetből, hogy ő saját verse helyett inkább barátja, Konrad Sutarski egyik általa lefordított versét olvasná fel. És a rá jellemző félszeg mozdulattal belső zsebébe nyúlt és előhúzott egy Sutarski-verset, mintha azt időtlen időktől fogva a szíve fölött őrizné. Ez aztán megjelent a lengyel költő 1975-ben napvilágot látott első magyar kötetében, amelynek címe – *versei* – sziámi-ikerként hozzátapadt nevéhez.

A személyes ismerkedésre ezután már csak a formáság, az udvariasság kedvéért volt szükség. A Nowy Wyras című varsói irodalmi havilap, amelynek alapítása Edward Gieriek 1970-es hatalomra kerülése után történt, megkért, hogy mutassam be a fiatal magyar költészetet. Őt vagy hat poéta „anyagával” állítottam be Konrad – ha jól emlékszem – Bródy Sándor utcai tervezőirodájába, s miután most már annak rendje és módja szerint bemutatkoztam, kértem: ültesse át az általam kiválasztott költők verseit lengyelre... De néhány napon belül, mert sürget az idő. Örültem, hogy kötélnek állt, mert nem kellett nyersfordításokkal bíbelődnöm. Farkas Árpád, Petri György, Utassy József verseivel készült el időre. Sutarski Konradot is, akit Csoóri Sándor már ekkor a két költészet nagykövetének hívott, beválogattam mint magyar-lengyel költőt. Így kerültünk egy lapba, pendültünk ettől kezdve egy húron... Ez utóbbi kifejezéseket Konrad bizonyára pontosan értené. Merthogy a magyar nyelv leg-

mélyebb rétegeit is érzi. És talán ennél is jobban érzi históriánkat. Ezt persze egy lengyel embernek könnyű. Konradot is, mint annyian másokat, a vállalás tette magyarrá. És e vállalás legtartósabb fundamentuma 1956, amely Poznańt és Budapestet egygé cementezte.

A rendszerváltozás kezdetén szinte egyszerre lettünk diplomaták. Én a varsói magyar nagykövetségen kulturális tanácsos, Konrad a budapesti Lengyel Kulturális és Tájékoztató Központ igazgatója. És volt a Duna TV munkatársa és az Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat elnöke, alapított a magyarországi lengyelség múltját, kultúráját és történetét bemutató múzeumot és levéltárat. Öt verseskönyve mellett műfordításkötetei jelentek meg, amelyek a határon túli magyar költészetet is bemutatták. Kezdeményezője és támogatója volt a közös magyar-lengyel múlt feltárásának, dokumentálásának, az 1920 után Lengyelországhoz került Észak-Árva és Észak-Szepesség bemutatásának. Mindennapi tettei és eddigi életműve is azt bizonyítja, hogy az 1990-es években méltán jutalmazták Bethlen Gábor-díjjal.

Szerencsém volt nekem is verseit fordítani. Köztük azt is, amely *Szenteste* címmel az 1956-os magyar forradalomnak állított emléket.

Szenteste

az 1956-os magyar tragédia emlékének

a szentestét bebugyolálja a hó

mily jó valaki szemébe nézni
felfedni bennük a fenyőgyertyák fényét
csodásan elrendezni a szavakat
úgy hogy boldogság kerekedjék belőlük

a szentestét bebugyolálja a hó
fagyöngy díszítgeti
a szentestét bebugyolálja a hó és az ének

csak ott
délien, Budapesten
szól másként az ének
másként rendeződnek a szavak
a kötéseken még átüt a vér
ott szenteste
a megolvadt viasz is könnyé válik

(e vers 1956 decemberében keletkezett)

Kovács István

Köszöntünk, Konrád, köszönjük konzulensséged a kezdetektől. (A szerk.)